

BRZĘK (25) *sb m*

sg *N* brzęk (18). ◊ *G* brzęku (2). ◊ *A* brzęk (1). ◊ *I* brzęki(e)m (2). ◊ *L* brzęku (1). ◊ *pl G* brzęk(o)w (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (dwa z tych samych przykładów) – XVIII w.

Brzmienie, dźwięk, dzwonienie; szczęk; sonus Mącz, Calag, Cn; sonor Mącz, Cn; sonitus Calag, Cn; tinnimentum Mącz; tinnitus Cn (25) : RejWiz 190v; Sonor, Brzęg/ mocniejszy brzmienie. Mącz 402a, 402a, 456b, 458c; RejAp 79; Calag 405a; Chrzęft z nowu/ brzęk od zbroie/ á ranni ftekaia StryjKron 230; LatHar 254.

Przysłowia: A z nowotku po brzęku poznawiają garnek. RejWiz 190v.

Bo áczci wšytko iáko powiediają z brzękiem dzwonowym przemija/ ále wšdy ławá dobra nigdy zá dzwonem nie biega RejZwierc 161v.

W przen (9) : DZwońże miły Zygmuncie/ tymi trzemi głofy/ A niech twoy ohromny brzęk/ biye ludzjom w nofy. RejZwierz 105; A nie wierzycieli mi podźciefz iedno fámi/ Vyrzycie brzęk ná łtole wierę nie cętkámi. HistLan C2v; To mego/ żywot wieść łobie łpokoyny/ Prozen wšzech brzękow krwáwey woyny RybGęśli C2.

Wyrażenie: »brzęk miedziany; miedziany brzęk« [bibl. aes sonans Vulg 1.Cor 13/1] = pusty dźwięk (4 : 2): Ieśli z bliźnim nie będye/ wierney życźliwości/ Wšytko to brzęk Miedzyány/ w Páńfkiey wielmoźności. RejZwierz 132; RejPos 171, 194, 307; iż cokolwiek łmácznego przecźciłz álbo wšłyłzyfz/ niechże to nie będye v ciebie iáko miedzianym brzękiem/ ktory tylko iż mimo wšzy leći RejZwierc 15v, 91.

a. *Brzmienie muzyczne, dźwięk instrumentów muzycznych; canor, strepitus Cn (3) : Potym około łiedli rozni Muzykowie/ Áż od wielkiego brzęku cóś łie dzyało w głowie. RejWiz 25. Y każę wštác mnoŹtwu piołnek twoich/ á brzęk łucień [sonitus cithararum] twoich niebędye więcey łlyłłan. Leop Ez 26/13; Taratantara, Trębaćki dźwięk/ szum/ brzęk. Mącz 441a.*

b. *Dźwięk wydawany przez owady (2) : á brzęk łkrzydeł ich [szarańczy] iáko brzęk wozow kiedy bieją ná walkę. RejAp 79; Bombilo – Dźwięk pczelnej, brzęk. Calep 134b.*

Synonimy: brzmienie, chrzęst, chrzęszczenie, dźwięk.